

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce
3. Prijímateľ	Súkromná stredná odborná škola polytechnická DSA, Novozámocká 220, Nitra
4. Názov projektu	Prepojenie teórie s praxou – vzdelávanie 4.0
5. Kód projektu ITMS2014+	312011ACZ5
6. Názov pedagogického klubu	Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia – prierezové témy.
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	PaedDr. Eleonóra Kopecká
8. Školský polrok	01.02.2021-30.06.2021
9. Odkaz na webové sídlo zverejnenia písomného výstupu	http://sosnitra.edupage.org/

10.

Úvod

Čitateľská gramotnosť predstavuje porozumenie, aplikovanie a posudzovanie textu za účelom dosiahnutia cieľov jedinca, rozšírenie jeho znalosti a potenciálu a aktívnu účasť v spoločnosti. Vychádzajúc z odporúčania Strategického rámca Európskej spolupráce vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) sme zostavili plán rozvoja čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia ako prierezovej témy.

ET 2020 odporúča:

1. Čitateľská gramotnosť je nevyhnutnou podmienkou pre získanie kľúčových kompetencií a pre dosiahnutie ďalších dôležitých cieľov vzdelávania a odbornej prípravy. Odporúčanie ET 2020: zavedenie nových foriem učenia, využívanie nových výučbových technológií, ktoré zvyšujú úroveň čitateľskej gramotnosti. Pedagogickým zamestnancom sa odporúča pracovať v tímoch, v ktorých bude prebiehať vzdelávanie vedúce k zvýšeniu úrovne gramotnosti prostredníctvom zdieľania poznatkov, vo forme Best Practice, Odborných pedagogických skúseností a pod.
2. Čitateľskú gramotnosť je potrebné rozvíjať prierezovo, naprieč vzdelávacími oblasťami.

Plán pedagogického klubu bol zostavený aj na základe skúseností európskych SOŠ, ktoré odporúča ET 2020:

- Tréning porozumenia informatívnych textov
- Tréning čitateľských stratégií,
- rozvoj metakognície,
- špirálovitý nácvik -3S,
- Aplikácia autentických didaktických situácií v rozvoji čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia, a ďalšie.

- Kritické myslenie je činnosť, nástroj, ktorý pomáha žiakom prejsť od povrchného k hĺbkovému učeniu, k odhaľovaniu súvislostí, k porozumeniu učiva a k tvorbe vlastných záverov.

Kriticky myslieť znamená „uchopiť myšlienku“, pochopiť jej obsah, preskúmať ju, podrobiť myšlienkové postupy skeptickému posúdeniu, porovnať ich s názormi druhých ľudí, ktorí sú odborníci v danej téme a nakoniec si vytvoriť vlastné stanovisko.

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia – prierezové témy bude vytvorený pedagogickými zamestnancami, ktorí zastupujú vzdelávacie oblasti platného ISCED 3A, 3C ako napr.: matematika a práca s informáciami, jazyk a komunikácia, človek a príroda, človek a spoločnosť a tiež pedagogickými zamestnancami vyučujúcimi odborné predmety. Klub bude fungovať počas školských rokov, od septembra 2020 do januára 2023 (spolu 25 mesiacov) a jeho udržateľnosť vychádza z koncepcie nového modelu SOŠ v Systéme duálneho vzdelávania, ktorého súčasťou sú „riešiteľské rady“ tímov pre predmetné vzdelávacie oblasti.

Spôsob organizácie: stretnutia 2 krát do mesiaca. Dĺžka jedného stretnutia: 3 hodiny.

Zrealizované stretnutia:

február 2021 – 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.

marec 2021 – 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.

apríl 2021 - 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.

máj 2021- 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.

jún 2021- 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.

Varianta klub: pedagogický klub s výstupmi.

Zameranie pedagogického klubu:

Pedagogický klub sa bude zameriavať na rozvoj čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia v rámci vzdelávacích oblastí, ako prierezovej témy.

Cieľom realizácie aktivít pedagogického klubu je zvýšenie odborných kompetencií pedagogických zamestnancov pre ďalšie zvyšovanie úrovne čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia žiakov naprieč vzdelávaním.

Čitateľská gramotnosť je dôležitou schopnosťou žiaka a nevyhnutným predpokladom pre ďalší osobnostný a profesijný rast žiaka.

Žiak s primeranou úrovňou čitateľskej gramotnosti dokáže:

- Hľadať súvislosti medzi javmi,
- Pýtať sa a hľadať odpovede,
- Vytvárať vizuálne a iné, zmyslové predstavy (myslieť abstraktne),
- Vytvárať hodnotiace posúdenia,
- Identifikovať najdôležitejšie myšlienky v texte (kriticky myslieť),
- Vytvárať syntézu poznania.

Čitateľská gramotnosť a kritické myslenie, ako prierezové témy naprieč vzdelávacími oblasťami SOŠ sú dôležitým faktorom dosiahnutia primeranej úrovne deskriptorov príslušnej kvalifikácie, ktorú stredná odborná škola zastrešuje poskytovaním študijných / učebných odborov a ich odborným zameraním.

Úspešná implementácia prvkov systému duálneho vzdelávania je v úzkom spojení s dosiahnutím primeranej úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov (deskriptory: samostatnosť, samostatná práca žiaka, porozumenie textu, schopnosť prijať zodpovednosť za svoju prácu, vytvoriť analýzu textu, syntézu údajov, práca s nesúvislým textom, primerane rozvinuté sociálne kompetencie).

V rámci činnosti pedagogického klubu sa chceme zaoberať najefektívnejšími metódami a stratégiami pre rozvoj čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia. Čitateľská gramotnosť má dve hlavné línie: základnú a kritickú. Základná zahŕňa znalosti, schopnosti, postoje uplatňované pri výbere textu a samotné čítanie s porozumením. Kritická čitateľská gramotnosť zahŕňa znalosti, schopnosti

a postoje pri hodnotení informácii v texte s ohľadom na jeho obsahovú a formálnu stránku (napr. argumentácia), posudzovanie obsahu textu porovnávaním s vlastnými skúsenosťami, spôsob čítania a stratégia práce s textom. Obe zložky sú neoddeliteľné a vzhľadom ku komplexným potrebám spoločnosti a trhu práce sú pre absolventov SOŠ nevyhnutné.

Ďalšie činnosti, ktoré budú realizované v rámci pedagogického klubu:

- Tvorba Best Practice,
- Prieskumno-analytická a tvorivá činnosť týkajúca sa výchovy a vzdelávania a vedúca k zlepšeniu a identifikácii OPS,
- Výmena skúseností pri aplikácii moderných vyučovacích metód,
- Výmena skúseností v oblasti medzi-predmetových vzťahov,
- Tvorba inovatívnych didaktických materiálov,
- Diskusné posedia a štúdium odbornej literatúry,
- Identifikovanie problémov v rozvoji čitateľskej gramotnosti žiakov a možné riešenia.

Stručná anotácia:

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia– prierezové témy sa zaoberal nasledujúcimi témami:

- tvorba a zdieľanie Best Practice, efektívne metódy vzdelávania zvyšujúce úroveň čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia žiakov,
- diskusné posedenie k preštudovanej odbornej literatúre,
- zásady tvorby OPS a ich prezentácia,
- metódy práce s textom, tvorba didaktických materiálov,
- odborný text, INSERT, skladanie textu, kľúčové slová, SQ4R,
- brainstorming, kognitívne a komunikačné metódy.

Kľúčové slová:

Čitateľská gramotnosť, kritické myslenie, zvyšovanie úrovne kľúčovej kompetencie, inovatívne metódy, organizačné formy, zdieľanie skúseností.

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu

Zámerom nášho výstupu je popísať aktivity zrealizované učiteľmi, členmi pedagogického klubu na zasadnutiach pedagogického klubu čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia- prierezové témy.

Priblíženie témy:

Čitateľská gramotnosť a kritické myslenie sú univerzálne spôsobilosti, ktoré robia žiaka schopným nielen prečítať slová, vety a celé texty, ale aj pochopiť prečítané a ďalej s obsahom a získanými informáciami pracovať. Súčasťou čitateľskej gramotnosti je rozvoj komunikatívnych kompetencií žiaka, jeho čitateľské schopnosti a zručnosti, čitateľské návyky, záujmy, postoje, motivácia k čítaniu a získané vedomosti.

Pedagogický klub sa zameriava na rozvoj čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia v rámci každej zo vzdelávacích oblastí, ako prierezovej témy. Cieľom realizácie aktivít pedagogického klubu je zvýšenie odborných kompetencií pedagogických zamestnancov pre ďalšie zvyšovanie čitateľskej gramotnosti u žiakov a zlepšenie výsledkov žiakov v medzinárodných testovaniach.

Jadro:**Popis témy/problém****Problém:**

Slovenská republika dosiahla v poslednom meraní PISA 2018 v čitateľskej gramotnosti výkon na úrovni 458 bodov, priemer krajín OECD bol 487 bodov. Tak ako vo všetkých predchádzajúcich cykloch, aj v PISA 2018 sa výkony slovenských žiakov v čitateľskej gramotnosti nachádzajú pod priemerom zúčastnených krajín OECD. Výkon porovnateľný s výkonom Slovenska majú krajiny Čile, Grécko a Ukrajina. Z krajín OECD dosiahli významne nižšie priemerné výsledky v porovnaní so SR žiaci z Mexika a Kolumbie. V porovnaní s rokom 2015 sa priemerný výkon našich žiakov v uvedenej oblasti zvýšil o 5 bodov, čo však nie je štatisticky významný rozdiel. Ak porovnávame priemerný výkon našich žiakov s rokom 2009, kedy bola čitateľská gramotnosť poslednýkrát hlavnou sledovanou oblasťou, skóre našich 15-ročných žiakov zaznamenané v roku 2018 je významne nižšie o 19 bodov. V rizikovej skupine sa v PISA 2018 nachádza porovnateľné množstvo našich žiakov (31,4 %), ako bolo zaznamenané v štúdiu PISA realizovanej v roku 2015 (32,1 %). Oproti roku 2009 však percentuálne zastúpenie žiakov v rizikovej skupine v PISA 2018 narástlo (rozdiel predstavuje 9,1 percentuálneho bodu a je štatisticky významný). Títo žiaci nedisponujú ani najzákladnejšími čitateľskými zručnosťami, ktorých nadobudnutie je nevyhnutné pre ďalšie vzdelávanie.

Záver:**Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov**

Odporúčame vo vyššej miere implementovať dialogické metódy do edukácie, nakoľko výrazne napomáhajú k rozvoju čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia.

- Základom dialogickej metódy sú správne a presne formulované otázky.

Zásady (pohľad didaktický):

- Učiteľ zvažuje cieľ každého dialógu. Ten vyplýva z cieľov vyučovacej hodiny.
- Z cieľavedomosti vyplýva požiadavka udržania logickej a tematickej línie rozhovoru. Učiteľ udržiava povedomie žiakov o nadväznosti jednotlivých sekvencií rozhovoru. Učiteľ upozorňuje žiakov na zmysel rozhovoru, jeho cieľ a jeho vzťah k celej výučbe.
- Nezabúdame žiakom nechať čas na premýšľanie. Strach z prázdna by nemal učiteľa viesť k tlaku na vyžadovanie odpovede.
- Pri diskusii, ktorá prebieha v celom triednom kolektíve, učiteľ dbá na to, aby sa do diskusie zapojili všetci žiaci.
- Nezabúdame na zhrnutie diskusie – nech to urobí žiak alebo učiteľ.

Variety dialogickej metódy**Výukový rozhovor**

Má reproduktívny charakter, nadväzuje na výklad alebo iné metódy. Jeho hlavnou úlohou nie je riešenie problémov. Podoby výukového rozhovoru: objasňujúci rozhovor (riadenie učenia), opakujúci rozhovor (precvičenie), zhrňujúci rozhovor (cieľom je zhrnúť a systematizovať poznatky žiakov).

Problémový či heuristický rozhovor

Hlavným cieľom je naučiť žiakov riešiť problémy a rozvíjať ich myslenie a tvorivosť. Je riadený základnou problémovou otázkou: Prečo?... Aký je vzťah?...V čom vidíte príčiny?... Čo sa stane, keď... Ako vyriešite? Ako zhodnotíte?..

Schéma problémového (heuristického rozhovoru)

- V čom je problém?
- Čo chceme dosiahnuť?
- Čo k tomu potrebujeme?
- Tvorenie alternatívnych riešení.
- Výber riešenia.
- Realizácia.
- Zhodnotenie.

Hranica medzi výukovým a heuristickým rozhovorom môže byť málo zreteľná a často sa funkčne prepojuje (napr. z opakovania látky vyplynie určitý problém- výukový rozhovor sa mení na heuristický).

Rozhovor môže byť riadený predom pripravenými otázkami alebo tézami, ta tému konkrétneho textu. Žiaci si môžu odpovede na otázky prichystať doma – domáce štúdium.

Alebo požiadame žiakov, aby k odbornému textu formulovali otázky, ktoré sa stanú základom nasledujúcej diskusie.

Stredoveká dišputácia (stredoveký dišput): vyučujúci vytvorí dva tábory- jeden za určitú myšlienku (obhajuje ju) a druhý tábor proti, potom sa vymenia.

Panelová diskusia : žiaci sú diváci, odborníci sedia vpredu a diskutujú na určitú tému. Môžu odborníkov nahradiť žiaci, ktorí si pripravia stanoviska k riešeniu určitého problému. Panelová diskusia sa potom blíži k inscenačnej metóde (hranie rolí, dramatizácia a pod.).

Princíp konferencie – žiaci prednášajú, diskutujú.

Zhodli sme sa, že skutočný proces učenia sa začína až vtedy, keď sa snažíme riešiť problémy a odpovedať na otázky, ktoré vyplývajú z našich potrieb alebo záujmov. Každý človek je prirodzene zvedavý, túži po poznaní a odhaľovaní neznámeho. Práve tento fakt možno najčítateľnejšie sledovať

u žiakov, avšak často sa s postupom času znižuje. Skutočné učenie musí spočívať v nastoľovaní problémov, v procese hľadania riešení.

Positívny posun v oblasti čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia môžeme charakterizovať prostredníctvom týchto výsledkov pozorovaní a z analýzy práce žiakov:

- Je zvedavý a neustále formuluje nové otázky.
- Oceňuje tvrdenia a argumenty iných, no ak sú nesprávne, nemá problém ich odmietnuť.
- Hľadá dôkazy a na ich základe robí rozhodnutia.
- Vytvára si úsudok na základe získania čo najväčšieho počtu informácií a neustále hľadá ďalšie.
- Zaujíma sa o nachádzanie nových riešení.
- Pozorne počúva iných a dáva im spätnú väzbu.
- Kritické myslenie je preňho dlhodobým procesom hodnotenia.

Zlepšenie v oblasti spolupráce žiakov pri aktivitách čitateľskej gramotnosti, ktoré sme pozorovali:

- vyššie výkony a zlepšenie miery uchovávaní v pamäti,
- hlbšie porozumenie a kritické myslenie,
- dlhší aktívny učebný čas a menej vyrušovania,
- vyššia výkonová a vnútorná motivácia učiť sa,
- vyššia schopnosť nazerať na situácie z rôznych hľadísk,
- pozitívne, akceptujúce a stimulujúce vzťahy k rovesníkom,
- vyššia miera spoločenskej podpory okolia,
- pozitívnejší postoj k vyučovacím predmetom.

Odporúčame v oblasti brainstormingu ako výsledok našej OPS:

Brainstorming (búrka mozgov) Brainstorming je jednoduchá skupinová vyučovacia metóda nenáročná na čas, prípravu, realizáciu i pomôcky a stredne náročná na vedenie žiakov, spracovanie a využitie výsledkov práce. Jej princíp spočíva v tom, že žiaci vyjadrujú svoje názory na zadanú tému. Pomáha rozvíjať slovnú zásobu, kompetencie k riešeniu problémov (sústredenosť na tému, návrhy riešení), komunikačné kompetencie (výstižné vyjadrovanie, aktívne počúvanie, rešpektovanie pravidiel v skupine) i osobnostné a sociálne kompetencie (zvyšovanie sebavedomia, zlepšovanie klímy v triede). Je vhodná na ktorúkoľvek časť vyučovacej hodiny. Skupinu tvorí celá trieda, učiteľ zvolí spomedzi žiakov iba zapisovateľa, prípadne i pozorovateľa.

Uviedli sme si rôzne variácie brainstormingu a kognitívnych metód vo vyššej miere implementovať:

Frontálny brainstorming

Jeden žiak alebo učiteľ zapisuje nápady a ostatní hovoria svoje nápady. Zapisovateľ stojí pred žiakmi v prednej časti triedy a píše na tabuľu. Ak žiaci sedia v kruhu, zapisovateľ sedí medzi nimi a nápady zapisuje na papier alebo do notebooku.

Skupinový brainstorming

Ak žiaci pracujú v skupine, realizuje sa skupinový brainstorming. Členovia jednotlivých skupín sa po určitej dobe môžu stretnúť a navzájom sa informovať o svojich nápadoch.

Brainwritting alebo individuálny brainstorming

Žiaci nemusia svoje nápady len vykrikovať, ale môžu ich za určitý stanovený čas písať na papier. Nápady sa môžu potom dať na nástenku. Pred zverejnením sa môže s týmito papierikmi pracovať v skupinách, napríklad sa môžu rozdeliť do rôznych kategórií. Zápis brainstormingu môže mať aj podobu myšlienkového mapy.

Otázkový brainstorming

Jeho podstatou je vyprodukovať čo najviac otázok týkajúcich sa danej témy.

Pingpongový brainstorming

Je určený dvom účastníkom, ktorí podávajú svoje návrhy a hodnotia ich.

Hobo metóda

Rieši to, že niektorým účastníkom brainstormingu vadí, že si nemôžu problém pokojne premyslieť

alebo naštudovať ho z literatúry. Táto metóda brainstormingu zaradzuje do aktivity prvok samoštúdia. Po oboznámení sa s problémom brainstormingu, nasleduje etapa samoštúdia a až potom nasleduje etapa produkcie nápadov.

Odporúčame pokračovať v aktivitách PK podľa plánu činností.

11. Vypracoval (meno, priezvisko)	PaedDr. Eleonóra Kopecká
12. Dátum	30.06.2021
13. Podpis	
14. Schválil (meno, priezvisko)	Ing. Oľga Hodálová
15. Dátum	30.06.2021
16. Podpis	